

Μάθημα: Νεοελληνική Γλώσσα & Λογοτεχνία

Τάξη: Γ' Λυκείου και Απόφοιτοι

Ημερομηνία: 29 Σεπτεμβρίου 2024

Καθηγητές: Ομάδα Φιλολόγων Φροντιστηρίων Φάσμα

Ονοματεπώνυμο:

ΚΕΙΜΕΝΟ 1: Αντώνης Καρκαγιάννης, «Ανάπτυξη και Περιβάλλον»

Το φυσικό περιβάλλον παρομοιάζεται με επιφάνεια πάνω στην οποία οι άνθρωποι χάραξαν και χαράζουν το πέρασμά τους, την ανάπτυξή τους, την ιστορία τους και ολόκληρο τον πολιτισμό τους, μεταβάλλοντάς το από γεωφυσικό σε γεωιστορικό ή γεωπολιτιστικό. **Ακόμα** και τα αμιγώς πνευματικά επιτεύγματα και οι αρετές διαμορφώθηκαν σε στενή συνάρτηση με το φυσικό περιβάλλον, ορθότερα από τη σχέση του ανθρώπου με το φυσικό περιβάλλον.

Η ανάγκη για την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος ανέκυψε ή έγινε αισθητή τις τελευταίες 5-6 δεκαετίες, στις μέρες μας, όταν αυτή η χάραξη προχώρησε τόσο βαθιά **ώστε** να απειλεί με καταστροφή την ίδια την επιφάνεια και ό,τι μέχρι τώρα χαράχθηκε πάνω σε αυτήν, δηλαδή τον πολιτισμό μας. Το περιβάλλον είναι σύνθετο, ενιαίο και αδιαίρετο, ταυτόχρονα γεωφυσικό και γεωιστορικό ή γεωπολιτισμικό. Όταν απειλείται, απειλείται στο σύνολό του.

Η παρομοίωση περιγράφει ικανοποιητικά την αντιφατική σχέση ανάμεσα στο σύνθετο περιβάλλον και στην ανάπτυξη. Είναι ακριβώς αυτό το σημείο τριβής μεταξύ επιστήμης του περιβάλλοντος και της πολιτικής. Η ανάπτυξη τροφοδοτείται αποκλειστικά από το περιβάλλον και με τους ρυθμούς που έχει σήμερα το απειλεί **είτε** με την εξάντληση των φυσικών πόρων **είτε** με επιβλαβή υποπροϊόντα. Δεν είναι η καταστροφή που εικάζεται ότι θα επέλθει κάποτε στο μέλλον, αλλά που συντελείται τώρα: η εξάντληση του νερού και άλλων φυσικών πόρων η ατμοσφαιρική ρύπανση, οι κλιματολογικές αλλοιώσεις, τα απορρίμματα και τα βιομηχανικά απόβλητα (ανάμεσα σ' αυτά και τα πυρηνικά), η καταστροφή των δασών, το φαινόμενο του θερμοκηπίου και άλλα είναι σημερινές ανοιχτές πληγές, προβλήματα που διογκώνονται και οξύνονται ακριβώς με τον ρυθμό της ανάπτυξης. Επιπλέον: όπως και η ανάπτυξη είναι κοινωνικά ανισομερής και άδικη, το ίδιο είναι και οι επιπτώσεις της. Ο Τρίτος Κόσμος είναι ο πιο φτωχός και ταυτόχρονα ο χώρος με την πιο εκτεταμένη καταστροφή του περιβάλλοντος. Και το τραγικότερο: με σχεδόν ανύπαρκτη θέληση για την προστασία του. Έχει άλλες προτεραιότητες...

Δεν υπήρξε μέχρι σήμερα πολιτική πρόταση για το σταμάτημα της ανάπτυξης ή για τον περιορισμό της με την επιβράδυνση του ρυθμού. Οι δύο βασικές προτάσεις, η φιλελεύθερη και η σοσιαλιστική, τις απολήξεις των οποίων ζούμε και σήμερα, χρονολογούνται από τον

προπερασμένο αιώνα, **όταν** η σχέση περιβάλλοντος και ανάπτυξης ήταν ακόμη ομαλή και ισόρροπη. Και οι δύο προτάσεις επιδιώκουν την επιτάχυνση της ανάπτυξης με την πληρέστερη και αποδοτικότερη αξιοποίηση των φυσικών πόρων! Ο Κάρολος Μαρξ στήριξε ολόκληρη την κριτική του στις αντιθέσεις του καπιταλισμού που παρεμπόδιζαν τότε την ανάπτυξή του προς... την πλήρη καθυπόταξη της Φύσης στις ανάγκες του ανθρώπου!

Δεν επαληθεύτηκε: ο καπιταλισμός, χωρίς να τις εξαλείψει, υπερκέρασε τις αντιθέσεις του επιταχύνοντας με την «παγκοσμιοποιημένη» ανάπτυξή του τους ρυθμούς καταστροφής του περιβάλλοντος σε πλανητική κλίμακα.

Η πρόταση των οικολόγων για κάποιο είδος «αιφόρου» ανάπτυξης που θα στηριχθεί σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, κινείται ακόμη στη σφαίρα της ουτοπίας. Φαίνεται ότι η ανάπτυξη είναι περισσότερο φυσικό φαινόμενο, παρά οικονομικό και κοινωνικό και επιβάλλει η ίδια τα κριτήρια της επιλογής της. Με άλλα κριτήρια, κοινωνικά, ηθικά ή περιβαλλοντικά, παύει να είναι ανάπτυξη! Υπάρχει **εντούτοις** ένα πλέγμα νομικών ρυθμίσεων για την προστασία του περιβάλλοντος, ιδιαίτερα από την πλευρά της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η οποία φαίνεται ότι αντιμετωπίζει και τα οξύτερα περιβαλλοντικά προβλήματα. Οι ρυθμίσεις αυτές όμως δεν σηματοδοτούν κάποια διαφορετική επιλογή. Εμφανίζονται εκεί όπου η καταστροφή έχει ήδη χαράξει σαφή όρια.

Πλήρες αδιέξοδο; Πολύ πιθανό. Λέγεται ότι οι άνθρωποι ποτέ δεν έλυσαν τα μεγάλα αδιέξοδα, τα ατομικά και τα συλλογικά. Απλώς τα βίωσαν και τα βιώνουν. Πολλοί στοχαστές προσπάθησαν και προσπαθούν να χαράξουν τα οικονομικά και κοινωνικά όρια της ανάπτυξης. Πιθανόν τα όρια αυτά να είναι φυσικά: η καταστροφή του περιβάλλοντος...

Άρθρο δημοσιευμένο στην «Καθημερινή»

ΚΕΙΜΕΝΟ 2 : «Πώς τα σχολεία της Σουηδίας εκπαιδεύουν παιδιά με περιβαλλοντική συνείδηση»

Η 17χρονη Γκρέτα Τούνμπεργκ, που έγινε το πρόσωπο της κλιματικής αλλαγής, μπορεί να έχει προκαλέσει έκπληξη στον κόσμο, αλλά στη Σουηδία, οι νέοι εδώ και καιρό είναι υπερασπιστές του περιβάλλοντος.

Ενώ η Τούνμπεργκ άνοιξε τον δρόμο στις κλιματικές συνομιλίες των Ηνωμένων Εθνών στη Μαδρίτη, οι μαθητές σε ένα δημοτικό σχολείο σε προάστιο της Στοκχόλμης δίνουν τον δικό τους αγώνα. Ειδικότερα, βγάζουν τα παπούτσια τους έξω από την πόρτα προτού εισέλθουν στο κτίριο, για να μειώσουν την ανάγκη για χημικά καθαριστικά δαπέδων που βλάπτουν το περιβάλλον.

Η φροντίδα για το περιβάλλον υπάρχει σε κάθε πτυχή της σχολικής ημέρας για τους μαθητές στο Δημοτικό Σχολείο Orminge, όπου οι φωτεινές αίθουσες διδασκαλίας κοσμούνται με παγκόσμιους χάρτες και εικόνες ζώων υπό εξαφάνιση, ενώ οι μαθητές παίρνουν το γεύμα τους σε επαναχρησιμοποιούμενα πιάτα και ποτήρια. Την ίδια στιγμή από πολύ μικρή ηλικία διδάσκονται τις επιπτώσεις του πλαστικού στους ωκεανούς. [...]

Τα περιβαλλοντικά θέματα αποτελούν αναπόσπαστο μέρος του σουηδικού προγράμματος σπουδών από το 1969 και η σχέση με τη φύση έχει εδώ και καιρό σημαντική θέση στη σουηδική κουλτούρα. Η περιβαλλοντική συνείδηση της χώρας αποδίδεται από πολλούς στο γεγονός ότι πάνω από το 80% των Σουηδών ζουν σε κοντινή απόσταση από τα

30 εθνικά πάρκα, από τα 4.000 φυσικά καταφύγια ή από πολλά άλλα φυσικά τοπία της χώρας. Η αγάπη για πεζοπορία, κατασκήνωση και άλλες δραστηριότητες αναψυχής κοντά στη φύση όχι μόνο ενθαρρύνεται, αλλά αποτελεί και νομοθετημένο δικαίωμα.

Η Τούνμπεργκ, που χρίστηκε Πρόσωπο της Χρονιάς του 2019, αποτελεί το αποκορύφωμα δεκαετιών κυβερνητικής εκπαιδευτικής πολιτικής, σύμφωνα με την Κάισα Χολμ, Καθηγήτρια Κοινωνικών Επιστημών στο Σχολείο Μέσης Εκπαίδευσης Varbyskolan στη νοτιοδυτική Στοκχόλμη για παιδιά ηλικίας 10 έως 16 ετών. «Είναι εκπρόσωπος αυτής της γενιάς. Πολλά παιδιά έχουν την αίσθηση ότι πρέπει να αλλάξουν, ότι κάτι πρέπει να αλλάξει», είπε.

Τα μαθήματα σχετικά με το περιβάλλον δε συμπιέζονται σε ένα μόνο μάθημα, αλλά εξετάζονται σε όλα τα μαθήματα, από την φυσική έως την οικιακή, και ξεκινούν από το νηπιαγωγείο. Δεδομένου του εύρους της διδασκαλίας, δεν αποτελεί έκπληξη για τους εκπαιδευτικούς το ενδιαφέρον για τον περιβάλλον, αλλά το επίπεδο δράσης των νέων. [...]

«Προσπαθήσαμε να δημιουργήσουμε πράσινους επαναστάτες, να τους κάνουμε να σκεφτούν με συγκεκριμένο τρόπο», δήλωσε από τη μεριά του ο Johan Öhman, καθηγητής εκπαίδευσης στο Σουηδικό Πανεπιστήμιο Örebro. Οι μαθητές ενθαρρύνονται να σκέφτονται κριτικά, να εξετάζουν τις πολιτικές προκλήσεις που σχετίζονται με τον περιβαλλοντισμό και τη βιωσιμότητα και να επεξεργάζονται τα επιχειρήματά τους, ανέφερε ο Öhman. [...].

Κείμενο από το διαδίκτυο ελαφρώς διασκευασμένο.

ΚΕΙΜΕΝΟ 3 : Αργύρης Χιόνης, «Προφητεία»

Το ποίημα ανήκει στη συλλογή του Αργύρη Χιόνη «Η φωνή της σιωπής», Ποιήματα 1966-2000, εκδ. Νεφέλη, Αθήνα 2019.

Θα 'ρθεί καιρός
που θα στερέψει η θάλασσα
και θα γενούν τα πλοία
καραβάνια
και θα γενεί η ψυχή μας
έρημος κι οι γλάροι
κατοικίδια όνειρα.
Θα 'ρθεί καιρός
που θάνατος
δεν θα 'ναι πια ο βυθός
αλλά ο ήλιος
και νοσταλγία
όχι η στεριά
μα το νερό.
Τότε και τ' όνειρο
θ' αλλάξει χρώμα
δεν θα 'ναι πια γαλάζιο
αλλά κίτρινο.

ΘΕΜΑ Α

A1. Να αποδώσετε συνοπτικά το περιεχόμενο της τέταρτης, πέμπτης και έκτης παραγράφου («Δεν υπήρξε μέχρι σήμερα... σαφή όρια») του **Κειμένου 1** σε 70 – 90 λέξεις.

Μονάδες 20

ΘΕΜΑ Β

B1. Σε καθέναν από τους παρακάτω ισχυρισμούς να δώσετε τον χαρακτηρισμό «**Σωστό**» ή «**Λάθος**» με βάση τα **Κείμενα 1 και 2**.

1. Ο καπιταλισμός, κατά τον Μαρξ, αποσκοπεί στην υποταγή της φύσης στον άνθρωπο. (Κείμενο 1)
2. Τα κοινωνικά και οικονομικά όρια της ανάπτυξης είναι δυσδιάκριτα. (Κείμενο 1)
3. Η έμπρακτη ευαισθησία των Σουηδών για το φυσικό περιβάλλον είναι αποτέλεσμα μόνο του εκπαιδευτικού συστήματος της χώρας τους. (Κείμενο 2)
4. Οι Σουηδοί εκπαιδευτικοί αισθάνονται έκπληκτοι από το επίπεδο της περιβαλλοντικής δράσης των νέων. (Κείμενο 2)
5. Οι Σουηδοί μαθητές/-τριες δεν επιτρέπεται να κρίνουν τις πολιτικές επιλογές που αφορούν στο περιβάλλον και τη βιωσιμότητα. (Κείμενο 2)

Μονάδες 10

B2. α. Ποια είναι η θέση/ισχυρισμός του συντάκτη του **Κειμένου 2** (Μονάδες 2) και ποιους τρόπους και μέσα επιλέγει, για να μας πείσει γι' αυτόν; (Μονάδες 5) Να αναφέρετε τρία χωρία του κειμένου που στηρίζουν την απάντησή σας. (Μονάδες 3)

β. Ο αρθρογράφος στην πρώτη παράγραφο («**Το φυσικό περιβάλλον ... περιβάλλον**») του **Κειμένου 1** χρησιμοποιεί μια αναλογία. Αφού εντοπίσετε τα δύο σκέλη της αναλογίας (Μονάδες 2), να γράψετε τι πετυχαίνει με τη χρήση της. (Μονάδες 3)

Μονάδες 15

B3. α. Ακόμα, ώστε, είτε - είτε, όταν, εντούτοις : να εξηγήσετε τι δηλώνουν οι παραπάνω διαρθρωτικές λέξεις (**Κείμενο 1**). (Μονάδες 5)

β. Να σχολιάσετε τη χρήση των σημείων στίξης στις παρακάτω περιπτώσεις (**Κείμενο 1**):

- §3^η παρένθεση:
και τα βιομηχανικά απόβλητα (ανάμεσα σ' αυτά και τα πυρηνικά)
- §5^η εισαγωγικά:
[...] «παγκοσμιοποιημένη» ανάπτυξη του
- §6^η θαυμαστικό:
Με άλλα κριτήρια, κοινωνικά, ηθικά ή περιβαλλοντικά, παύει να είναι ανάπτυξη!
- §7^η διπλή τελεία και αποσιωπητικά:
Πιθανόν τα όρια αυτά να είναι φυσικά: η καταστροφή του περιβάλλοντος...
(Μονάδες 5)

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Γ

Γ1. Να ερμηνεύσετε, βασισμένοι σε τρεις κειμενικούς δείκτες, το βασικό, κατά τη γνώμη σας, θέμα του **Κειμένου 3**. Ποια συναισθήματα και σκέψεις σας προκαλεί η ανάγνωση του ποιήματος; (150-200 λέξεις)

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Δ

Δ1. Το σχολείο σας οργανώνει ημερίδα για το φυσικό περιβάλλον, με αφορμή την εντεινόμενη οικολογική καταστροφή και την κλιματική αλλαγή. Στην ομιλία σας (350-400 λέξεις), ως εκπρόσωπος του δεκαπενταμελούς Συμβουλίου, να εκθέσετε τις απόψεις σας σχετικά με:

α. τις επιπτώσεις που έχει προκαλέσει η έλλειψη σεβασμού του ανθρώπου προς το φυσικό περιβάλλον και

β. τους τρόπους με τους οποίους μπορεί το σχολείο να διαμορφώσει περιβαλλοντική συνείδηση στους νέους.

Στην ομιλία σας μπορείτε να αξιοποιήσετε δημιουργικά ιδέες από τα κείμενα που σας δόθηκαν.

Μονάδες 30

Ευχόμαστε Επιτυχία!!!